

Tévé előtt – védtelenül?
Tanulmányok a média hatásáról
Szerkesztette: Szávai Iлона

Recenzió

Készítette: Nagy Norbert
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Pécs, 2010

A televízió, a média behálózza életünket. Kikerülhetetlenül beivódik hétköznapijainkba a sorozatok, hírműsorok, filmek, valóságshow-k és nem utolsósorban a reklámok által. Mintha innen tanulnánk meg mindent, ami a hétköznapi boldogulásunkhoz szükséges. A vitákat, a politikai műsorokból, az érzelmek kifejezésének kultúráját a szappanoperákból tanuljuk, beszélgetéseket nézünk a tévében, mert mi már nem, vagy csak keveset beszélgetünk. Ezt az is bizonyítja, hogy televízió előtt a Közép-Kelet-Európában élő ember – beleértve a gyermekeket is - tölti a legtöbb időt (átlagosan napi négy órát). Ez a szabadidőnk igen jelentős hányadát jelenti, amit tölthetnénk a hagyományos értelemben vett emberi kapcsolataink ápolásával, és/vagy közösségi tevékenységgel. A probléma alapvetően nem a televízió előtt eltöltött idő mennyiségéből adódik, hanem a televízió képernyőjén keresztül minket ért hatásokból, amelyeknek szinte védtelenül és sok esetben tudatlanul tesszük ki magunkat.

A három fejezetből álló tanulmánykötet, amely a Fordulópont című folyóirat elmúlt 10 évének televíziózásról szóló írásait gyűjti egy tematikus kiadványba, 14 tanulmányban foglalja össze ezeket a káros hatásokat. A kötetben olvashatjuk többek közt pszichológusok, médiakutatók, gyermekorvosok, teológusok és újságírók tapasztalatait véleményét és állásfoglalását a problémáról. A sokféle területről érkezett szerző, és nem különben a gazdag irodalmi hivatkozás is arról tanúskodik, hogy meglehetősen fontos és sokrétű feladattal nézünk szembe, amikor a televízió hatásait vizsgáljuk társadalomra, az egyénre és főképp a gyermekekre, mivel az ő egészséges szocializációjuk semmi esetre sem elhanyagolható kérdés.

A kötet szerzői arra problémára hívják fel a figyelmet, hogy milyen káros hatása van a gyermekekre a televízióból érkező agresszióknak. Ahogy arra Ranschburg Jenő világít rá írásában (11-13.o.): azok a gyerekek, akiknek családi és iskolai kudarcélményei kezeletlenül maradnak, a televízióban, műsorokban, filmekben keresnek megoldást azokra, ahol azt látják, hogy a konfliktusok erőszakos megoldásai kevés kockázattal járnak és szinte mindig sikerrel kecsegtetnek. Az ilyen elhagyatott közegben felnövő gyermekek sokkal fogékonyabbak képernyőn átélt erőszakra, mint azok, akik rendszeresen vesznek részt családi, illetve közösségi eseményeken, rendszeresen élnek társadalmi életet.

A könyv szerzői felhívják a figyelmet mindazon veszélyekre, amelyek a „képernyő varázsán” keresztül leselkednek a gyermekekre és a családra, így közvetetten az egész társadalomra. Kiemelkedő Vekerdy Tamás tanulmánya, amelyben összefoglalja azokat a hatásokat, amelyek pszichológiai, szociológiai és pedagógiai szempontból veszélyesek lehetnek a felnövekvő nemzedék számára.

A külvilágból jövő ingereket fel kell dolgoznunk, vagyis „én-azonossá” kell tennünk, aminek a „belső kép” készítés a legfontosabb formája. A kisgyermek, ha egy mesét, vagy történetet mondunk

neki, egyrészt ránk figyel, másrészt eközben a saját fantáziája is munkálkodik, beleéli magát a történetbe, elképzeli azt. A gyermek nem tud különbséget tenni belső és külső kép között, ám kíváncsisága annál nagyobb. Ha a képernyő előtt hasonlóan viselkedik a gyermek, mint mesehallgatás közben. Először, csak figyel, aztán egyre mélyebb izgalmi állapotba kerül. Ez a külső kép azonban nem járul hozzá a látottak feldolgozásához, egyszerű információáradat marad. A látott indulatok, érzelmi megnyilvánulások feldolgozatlanul maradnak, amelyek agresszióban törnek ki a gyermekből.

Mivel a képernyő testileg is lebéni, a mozgást veszi el attól, aki előtte ül, az aktivitás agresszióvá válik.

A videoklip technika, a képek gyors, erőteljes egymás utáni áradata nehezen vagy alig érthető. Ebben az esetben is elmarad a képek feldolgozása, „én azonossá” tétele. Az élmények feldolgozásának hiánya pszichikusan egyre dekoncentráltabb állapotba sodorja a tévénézőt, aminek hosszú távon veszélyes következményei lehetnek.

A képernyőre meredve a szemünk nem fókuszál, ami a figyelem és az öntudat velejárója, hanem folyamatosan mozgásban van, hogy az egész képernyőt befogadhassa. Ez csökkenti a tudatosságot.

Kísérletek bizonyítják, hogy a rendszeres televízió nézőtől a képernyő megvonása elvonási tüneteket produkál.

A televízió képes beavatkozni a családi szokásokba (például egy film megbonthatja a közös étkezéseket) Ez a hatás azért veszélyes, mivel a családban való intimitást veszélyezteti. A család tagjai bizonyos értelemben elnémulnak egymás felé.

Megoldás lehet, ha tudatosan, körültekintéssel választanánk meg a képernyő előtt eltöltött időt, különösen a gyermekek esetében. Bármilyen rosszul is eshet nekik, velük együtt nézzük az nekik szánt műsorokat, hogy utána beszélhessünk a látottakról.

Nagyobb tudatossággal, kellő körültekintéssel, ha elhisszük, hogy a televízió hatással van a gyermekek fejlődésére, elkerülhetjük a kötetben felvázolt, szociális szempontból káros hatásokat. Elkerülhetjük, hogy a képernyő uralkodjon rajtunk. A kötetben helyet kapnak esettanulmányok, amelyeket megfontolva, helyes következtetéseket vonhatunk le, elhelyezhetjük a televíziót a mindennapi életünkben. A kötet 2010-ben megjelent, javított kiadása kellő részletességgel, meglehetősen sok szempontból vizsgálja és írja le a televíziózás veszélyeit, ám sajnos kevés helyet kap napjaink egy más, de hasonló hatásokkal és tulajdonságokkal bíró eszköze, amely nem kevésbé hálózta be mindennapjainkat: az internet és a számítógép.

Felhasznált irodalom:

Szávai Ilona (szerk.) (2010): Tévé előtt-védtelemül? Tanulmányok a média hatásáról. PONT Kiadó, Budapest. Második, javított kiadás.